

TOELICHTING PROCEDURE BENEFICIAIRE AANVAARDING

Inleiding

Als u na een overlijden in aanmerking komt om te erven kunt u een nalatenschap zuiver aanvaarden, verwerpen en beneficiair aanvaarden. Door zuivere aanvaarding accepteert een erfgenaam zijn erfgenaamschap, maar wordt daardoor wel aansprakelijk voor mogelijke schulden van de overledene. Door verwerping wordt men in het geheel geen erfgenaam. Daardoor deelt men niet mee in de bezittingen, maar is men evenmin aansprakelijk voor schulden van de overledene.

Een erfgenaam kan een nalatenschap tot slot ook beneficiair aanvaarden.

Beneficiaire aanvaarding: middenweg tussen aanvaarding en verwerping

Het beneficiair aanvaarden van een nalatenschap kan - in tegenstelling tot zuivere aanvaarding - het best worden omschreven als het aanvaarden onder voorbehoud. Het is een middenweg tussen zuivere aanvaarding en verwerping: de erfgenaam *aanvaardt* de nalatenschap wel, maar is tegelijkertijd *niet aansprakelijk* voor schulden.

Ook als maar één van de erfgenamen beneficiair aanvaardt, dan moet de hele erfenis beneficiair worden afgewikkeld, waarover hierna meer.

Redenen om beneficiair te aanvaarden

Beneficiaire aanvaarding in plaats van zuivere aanvaarding gebeurt meestal als er onduidelijkheid bestaat over het saldo van de nalatenschap of als men verwacht dat de overledene meer schulden dan bezittingen heeft achter gelaten en de nalatenschap dus negatief zal zijn. De beneficiaire aanvaarding voorkomt dat de erfgenaam met zijn eigen vermogen aansprakelijk wordt voor de schulden uit de nalatenschap.

Beneficiaire aanvaarding is zelfs verplicht voor erfgenamen die worden vertegenwoordigd door een wettelijk vertegenwoordiger. Denk daarbij aan minderjarige kinderen en aan volwassenen die onder curatele of onder bewind zijn gesteld. Daarnaast is in de statuten van instellingen (bijvoorbeeld goede doelen) doorgaans opgenomen dat een instelling altijd beneficiair moet aanvaarden ongeacht het saldo van de nalatenschap.

Als een van de mede-erfgenamen al beneficiair heeft aanvaard, dan geldt dat de gehele nalatenschap als een beneficiair aanvaarde nalatenschap moet worden afgewikkeld. Maar let op, want iedereen die zuiver heeft aanvaard of zich heeft gedragen als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam, is toch aansprakelijk! Voor het geval u nog geen keuze heeft gemaakt en overweegt om beneficiair te aanvaarden is het belangrijk dat u zich niet actief gaat bezighouden met de afwikkeling van de nalatenschap, zoals het ontruimen van de woning en het betalen van de rekeningen. Deze gedragingen worden gezien als een acceptatie en zuivere aanvaarding van de nalatenschap. Een beneficiaire aanvaarding is niet meer mogelijk, ook al hebben andere erfgenamen wel beneficiair aanvaard, u wordt dan niet beschermd!

Zolang een erfgenaam (nog) geen keuze heeft gemaakt over het aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap, is het belangrijk om zich terughoudend te gedragen. Indien een erfgenaam zich namelijk gedraagt als een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard (denk daarbij aan het betalen van rekeningen enzovoort) bepaalt de wet dat de erfgenaam geacht wordt zuiver te hebben aanvaard. Verwerping of beneficiaire aanvaarding is dan niet meer mogelijk! Voorzichtigheid is dus geboden.

Hoe beneficiair aanvaarden?

Een erfgenaam kan de nalatenschap beneficiair aanvaarden door een verklaring af te leggen bij de rechtbank. Dit moet officieel in het arrondissement waar de overledene het laatst heeft gewoond. In de praktijk wordt de beneficiaire aanvaarding echter meestal door de notaris verzorgd en ondertekent de erfgenaam een door de notaris opgestelde verklaring waarin de erfgenaam verklaart de nalatenschap van de overledene beneficiair te willen aanvaarden. De verklaring wordt vervolgens door de notaris naar de rechtbank gestuurd, waardoor de beneficiaire aanvaarding na verwerking bij de rechtbank, een feit is.

Gevolgen van beneficiair aanvaarden

Wanneer een erfgenaam kiest voor beneficiaire aanvaarding dan betekent dit dat hij - zoals gezegd - niet met zijn eigen vermogen aansprakelijk wordt voor schulden uit de nalatenschap. Voorwaarde is echter dat de behandeling van de nalatenschap dan wel volgens strikte wettelijke regels ofwel de *wettelijke vereffening* moet worden gedaan. De achterliggende gedachte is dat enerzijds de erfgenamen worden beschermd en anderzijds zekerheden worden gecreëerd voor schuldeisers van de overledene.

Belangrijk is dat zo snel mogelijk door de erfgenamen of de executeur een (voorlopig) overzicht wordt gemaakt van de bezittingen en schulden van de nalatenschap. Dit wordt een boedelbeschrijving genoemd.

Omdat de wettelijke vereffening een tamelijk ingrijpend middel is zijn er een paar uitzonderingen, waarbij er wel beneficiar aanvaard is, maar toch niet hoeft te worden vereffend.

Uitzonderingen op de vereffeningplicht

1. Wettelijke vereffening is overbodig wanneer door de executeur is verklaard dat er voldoende bezittingen zijn om de schulden van de nalatenschap te kunnen voldoen.

Als uit de boedelbeschrijving blijkt dat het saldo van de nalatenschap ten tijde van het overlijden positief was, dan kan de rechter op basis van deze beschrijving besluiten om de vereffeningplicht op te heffen. De rechter doet dat als hij ervan overtuigd is dat de erfgenaam geen risico loopt om alsnog aansprakelijk te worden gesteld voor een overschot aan schulden.

2. Als de wettelijke langstlevende regeling (*'wettelijke verdeling'*) op de nalatenschap van toepassing is en de kinderen hebben beneficiair aanvaard, dan lopen zij toch geen financiële risico's omdat alle schulden en bezittingen op de langstlevende zijn overgegaan. Stel dat er toch schulden in de nalatenschap blijken te zijn, dan kunnen kinderen hiervoor niet aansprakelijk worden gesteld omdat ook deze schulden zijn overgegaan op de langstlevende ouder. De langstlevende zal in dat geval eventuele schulden voor zijn rekening moeten nemen.
3. Ook als uit de boedelbeschrijving blijkt dat er nauwelijks bezittingen zijn om de schulden te dekken heeft de wettelijke vereffening weinig zin. Op voorhand is duidelijk dat de schulden niet kunnen worden ingelost en de procedure van vereffening alleen maar tot extra kosten zal leiden. Om te voorkomen dat de de kosten onevenredig zwaar op de nalatenschap zouden drukken kan de rechter bepalen dat afgezien mag worden van de wettelijke vereffening.

De opheffing van de vereffening, wordt door de griffier ingeschreven in het boedelregister. Ook moet de opheffing van vereffening door de vereffenaar worden afgekondigd in de Staatscourant en in een of meer voorgeschreven nieuwsbladen.

Wel vereffeningplicht

In alle andere gevallen moet de nalatenschap volgens de wet worden vereffend. Alle erfgenamen samen vormen in dat geval 'de vereffenaar', tenzij zij aan een van hen of aan een derde een volmacht hebben gegeven om de honneurs waar te nemen.

De vereffening kent verschillende gradaties: de zogenaamde 'lichte vereffening' en de 'zware vereffening'.

Lichte vereffening

De lichte vereffening is een informele vereffening die in de praktijk veel wordt toegepast omdat de meeste nalatenschappen beneficiair worden aanvaard zonder dat het gevaar bestaat eventuele schulden niet te kunnen betalen. Veel nalatenschappen worden namelijk beneficiair aanvaard door instellingen omdat de statuten van die instellingen dit verplichten of door minderjarige kinderen, omdat de wet dit voorschrijft. Het belang van schuldeisers is dan niet in het geding, zodat kan ovrden volstaan met een lichte vereffeningprocedure.

De lichte vereffening bestaat uit het opmaken van een *boedelbeschrijving*, zoals hiervoor gemeld, die ter inzage wordt gelegd bij de griffie van het kantongerecht. Daarnaast moeten schuldeiser door middel van een brief worden *opgeroepen en geïnformeerd* worden omtrent het overlijden.

Zware vereffening

Als de kantonrechter daar aanleiding toe ziet kan hij de zware vereffening opleggen. Dit zal hij doen wanneer hem is gebleken dat dit in het belang van rechtmatige vereffening en in het belang van schuldeisers noodzakelijk is.

Afwikkeling via zware vereffening kent vele formaliteiten. Daarnaast is er een grotere betrokkenheid van de kantonrechter. Omdat deze procedure meer formaliteiten kent dan de lichte vereffening kunnen de erfgenamen aan de kantonrechter verzoeken om een *boedelnotaris* aan te benoemen die de erfgenamen actief met raad en daad terzijde staat.

Ook volgens deze procedure moet een *boedelbeschrijving* worden opgemaakt en ter inzage bij de griffie van het kantongerecht worden gelegd.

Schuldeisers moeten openlijk worden opgeroepen in de *Staatscourant* en eventueel kranten. Zij moeten hun vorderingen dan vóór een bepaalde datum bij de boedelnotaris indienen. Als er geen boedelnotaris is benoemd, moeten de schuldeisers hun vorderingen bij 'de vereffenaar' (meestal de erfgenamen) neerleggen.

Schuldeisers die bekend zijn moeten daarnaast worden aangeschreven per *brief*. Wanneer het adres van de schuldeiser onbekend is, dan moeten dit worden gemeld bij de kantonrechter.

Wanneer de erfgenamen zich niet kunnen vinden in een ingediende vordering dan is er sprake van een zogenaamde *betwiste vordering*. De erfgenamen moeten ook aan de schuldeiser laten weten dat zij het niet eens zijn met diens vordering.

Binnen een vastgestelde termijn moet er bij de boedelnotaris dan wel bij de griffie van het kantongerecht een lijst ter inzage worden gelegd waarop alle *erkende en betwiste vorderingen* staan genoemd.

Voor zover dat nodig is om aan de schulden te kunnen voldoen, *verkopen* de erfgenamen goederen uit de nalatenschap om zo de schuldeisers te kunnen betalen. Hoe dat gebeurt is niet in de wet vastgelegd, maar de kantonrechter kan om instructies worden gevraagd. Legaten worden zoveel mogelijk als laatste door de erfgenamen te gelde gemaakt.

Mits de kantonrechter dit heeft bepaald, zijn de vereffenaars verplicht om binnen 6 maanden na het verstrijken van de indieningstermijn voor vorderingen, een *rekening en verantwoording* inclusief *uitdelingslijst* bij de boedelnotaris of de griffie te leggen ter inzage.

Dit feit moet worden afgekondigd in de *Staatscourant* en *kranten* en middels een *brief* persoonlijk worden kenbaar gemaakt aan de schuldeisers.

Nadat de uitdelingslijst verbindend is geworden moet aan de hand van deze lijst worden overgegaan tot *uitkering aan de schuldeisers*.

Einde vereffening

Wanneer aan alle bekende schuldeisers van de nalatenschap is uitgekeerd en alle overige taken zijn volbracht, dan eindigt de vereffening. Het resterende saldo van de nalatenschap kan tot slot tussen de erfgenamen worden verdeeld.

Voor de goede orde wijs ik u erop dat als na verdeling van het saldo een schuldeiser zich alsnog meldt en zijn vordering niet is verjaard (verjaringstermijn is in principe 5 jaar) deze schuldeiser zich alsnog kan verhalen op het door u ontvangen erfdeel.